

ВІДГУК

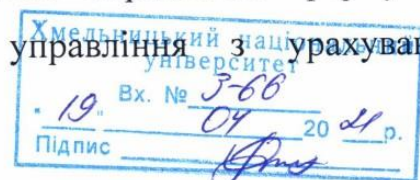
офіційного опонента доктора економічних наук, доцента
Мельника Степана Івановича на дисертаційну роботу
Притиса Вадима Ігоровича на тему: «Безпекоорієнтоване управління
промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів»,
подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань
07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент»

І. Актуальність теми дослідження

Глобалізаційно-інтеграційні процеси світової економіки формують неоднозначні тренди розвитку економік окремих країн. Це проявляється не лише за рахунок створення нових можливостей виходу на міжнародні ринки, а також і у виникненні загроз та небезпек, які суттєво впливають на безпеку і стабільність діяльності окремих суб'єктів господарювання.

Сучасна система менеджменту підприємств передбачає постійне удосконалення її складових елементів, організаційно-економічних механізмів та управлінських інструментів, які забезпечують довгострокове ефективне їх функціонування на ринку. Оперативність реакцій управлінської системи та адекватні відповіді на виклики глобалізаційного і локального характеру залежать від якісного наповнення самої управлінської системи і здатності менеджерів гнучко модифікувати її складові. Оскільки промислові підприємства є важливим елементом вітчизняної економічної системи, успішність їх функціонування безпосередньо впливає на загальний рівень розвитку економіки. При цьому система економічної безпеки таких підприємств, а також її інтеграція у загальну систему менеджменту, потребує нових підходів і методів.

Відповідно, виникає гостра необхідність у формуванні положень безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами, які враховуватимуть не тільки економічний розвиток таких суб'єктів, а й глобалізаційний вплив світової економіки на систему економічної безпеки вітчизняних підприємств. Досягнення цієї мети передбачає формування механізмів реалізації безпекоорієнтованого управління з урахуванням

особливостей функціонування системи економічної безпеки підприємств, що обумовлює актуальність дисертаційної роботи Притиса В. І., яка присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних та прикладних засад безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів.

II. Зв'язок теми дослідження з державними науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана згідно з планами наукових досліджень Науково-дослідного інституту фіскальної політики Університету державної фіскальної служби України у межах держбюджетної теми «Розвиток регіонального ризик-менеджменту в контексті забезпечення митної безпеки України» (номер державної реєстрації 0118U004107), де автором досліджено особливості систем управління ризиками у різних сферах діяльності суб'єктів господарювання.

III. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації і винесені на захист, мають достатній ступінь обґрунтованості. Їх теоретичною й методичною основою є сучасна економічна теорія, наукові дослідження в області менеджменту та забезпечення економічної безпеки підприємств. У дисертаційній роботі Притиса В. І. чітко визначено мету, сформовано завдання, предмет та об'єкт дослідження.

У дисертації автор застосував широкий спектр методів теоретичного та емпіричного дослідження: індукції та дедукції, порівняння і систематизації, аналізу та синтезу, системного аналізу, моделювання, графічний, абстрактно-логічний.

Апробація результатів дослідження автора представлена достатньою кількістю публікацій у наукових фахових виданнях, міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

Аналіз отриманих наукових результатів дослідження та основних публікацій автора дозволяють зробити висновок про наукову обґрунтованість та достовірність викладених в дисертації теоретико-методичних засад та

прикладних рекомендацій щодо формування положень безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів.

Зміст дисертації послідовно розкриває обрану тему.

У першому розділі роботи «Теоретичні та методичні основи формування безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами» здійснено теоретичний аналіз основних положень безпекології та доведено, що еволюція ідей менеджменту, економічної безпеки та системного підходу забезпечили формування положень безпекоорієнтованого управління. Запропоноване авторське трактування поняття «безпекоорієнтоване управління підприємством», під яким автор розуміє процес спрямований на досягнення бажаного стану безпеки та ефективної (прибуткової) діяльності підприємства за наявності негативного впливу зовнішнього і внутрішнього середовищ, що забезпечується прийняттям управлінських рішень суб'єктами управління різних рівнів. Визначено, що оперативність реалізації положень безпекоорієнтованого управління залежить від сукупності умов реалізації такого управління. Запропоновано авторське бачення процесу реалізації безпекоорієнтованого управління на підприємстві та конкретизовано етапи його реалізації, що є базисом розвитку дослідження у запропонованій площині.

У другому розділі дисертації «Аналіз стану безпекоорієнтованого управління діяльністю промислових підприємств в умовах глобалізаційних викликів» на основі теоретичних концептів та проведеного аналізу середовища функціонування вітчизняних промислових підприємств, визначено вагомість глобалізаційного впливу на розвиток економіки в цілому і промислових підприємств зокрема. Конкретизовано склад глобалізаційних ризиків та їх вплив на досліджувані підприємства. На основі емпіричних даних здійснено аналіз і оцінку стану розвитку підприємств промисловості будівельних матеріалів та галузі будівництва. Визначено склад та здійснено оцінку впливу факторів, що стримують діяльність досліджуваних підприємств. Розроблено науково-методичний підхід до оцінювання культури безпеки промислових підприємств, який дозволяє комплексно оцінити існуючий рівень безпеки промислового підприємства з позиції формування внутрішньоорганізаційного

безпекового середовища. Здійснено апробацію запропонованого підходу на промислових підприємствах Хмельницької області.

У третьому розділі дисертаційної роботи «Формування організаційно-економічного механізму безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами» автором удосконалено науково-теоретичний підхід щодо інформаційно-аналітичного забезпечення безпекоорієнтованого управління. Акцентовано увагу на формуванні інформаційного масиву даних на макро-, мезо- та мікрорівні. Визначено, що аналітичне забезпечення процесів безпекоорієнтованого управління доцільно реалізовувати у межах складових системи економічної безпеки підприємства. Корисним елементом роботи, який має практичну цінність, є формування регламенту дій за результатами успішної реалізації управлінського рішення, що передбачає врахування позитивного досвіду при вирішенні проблемних аспектів функціонування підприємства. Такий підхід дозволяє системно удосконалювати управлінські процеси на підприємстві. Сформовано науково-методичний підхід до визначення оптимального стану системи безпекоорієнтованого управління з використанням нейронної мережі та розробкою економіко-математичної моделі. Така модель дозволяє враховувати існуючі ризики та особливості діяльності промислових підприємств, а також здатна навчатись на попередньому досвіді, що корелює з пп. 3.1, де передбачено формування регламентів за результатами ефективних рішень. Модель пройшла апробацію на підприємствах промисловості будівельних матеріалів Хмельницької області, що підтверджено відповідними розрахунками та довідками впровадження. Розроблено механізм подолання опору змінам у межах реалізації положень безпекоорієнтованого управління, який містить фундаментальну та дієву складові, а також базується на ідентифікації «точок спротиву». При цьому «точки спротиву» змінам при впровадженні безпекоорієнтованого управління були визначені з використанням діаграми Ісікави на прикладі досліджуваних підприємств.

Доцільно виокремити основні результати дослідження, які характеризуються науковою новизною.

1. Автором удосконалено науково-методичний підхід до формування інформаційно-аналітичного забезпечення безпекоорієнтованого управління,

який дозволяє використовувати уніфіковані регламенти для безпечного функціонування промислового підприємства (с. 144–156).

2. Дисертант розробив оптимізаційну модель на основі формування ймовірнісної нейронної мережі, яка враховує актуальні умови функціонування підприємств і генерує відповідь у формі оптимального стану системи безпекоорієнтованого управління за визначених умов, та дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо досягнення такого стану (с. 160–171).

3. У роботі удосконалено категоріально-понятійний апарат управління економічною безпекою підприємства, а саме: визначення поняття «безпекоорієнтоване управління підприємством» (с. 62).

4. У рамках дослідження запропоновано організаційно-економічне обґрунтування процесів формування механізму подолання опору змінам при впровадженні безпекоорієнтованого управління на підприємствах, що дозволяє реалізовувати положення безпекоорієнтованого управління з мінімальним спротивом (с. 186–192).

5. Розроблено науково-методичний підхід щодо процесу реалізації безпекоорієнтованого управління на підприємстві, відмінністю якого є виділення чотирьох основних етапів, що дозволяє організувати імплементацію безпекоорієнтованого управління в загальну систему менеджменту підприємства (с. 62–73).

6. У дослідженні обґрунтовано сукупність умов реалізації безпекоорієнтованого управління, що, на відміну від існуючих, передбачає дуальність управлінської реакції з позиції менеджменту підприємства (с. 56–60).

7. Містить теоретичну та прикладну цінність науково-методичний підхід щодо визначення рівня культури безпеки підприємства, який передбачає проведення аналізу структурних елементів культури безпеки у межах п'яти складових, і дозволяє ідентифікувати «вузькі місця» у системі економічної безпеки та загальній системі управління підприємством (с. 125–140).

8. Заслуговує на увагу науково-методичний підхід щодо визначення впливу глобальних ризиків (економічних, екологічних, геополітичних, соціальних, технологічних) на діяльність промислових підприємств (с. 93–102).

Загалом, основні положення та наукова новизна результатів дослідження відповідає вимогам до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент». Зазначені напрацювання мають важливе науково-теоретичне та практичне значення для системи управління промисловими підприємствами у контексті забезпечення їх економічної безпеки.

IV. Практична цінність дисертаційної роботи

Сформовані теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації та інші результати наукових досліджень, які викладені в дисертаційній роботі, використовуються в освітньому процесі та практичній діяльності. Зокрема, у практичній діяльності Агенції регіонального розвитку Хмельницької області (довідка про впровадження № 3/147 від 06.10.2020 р.).

У роботі промислових підприємств: ТДВ «Хмельницькзалізобетон» (довідка про впровадження № 4/448 від 17.05.2019 р.), ТДВ «Хмельницький завод будівельних матеріалів» (довідка про впровадження № 244 від 20.02.2020 р.), ТОВ «Гама-техніка ЛТД» (довідка про впровадження № 52 від 21.10.2020 р.).

Теоретичні напрацювання та науково-практичні розробки з безпекоорієнтованого управління запроваджені в освітній процес Хмельницького національного університету під час викладання дисциплін: «Інвестиційний менеджмент», «Державне та регіональне управління» (довідка про впровадження № 215/1 від 21.10.2020 р.).

V. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Апробація результатів дослідження Притиса В. І. в повному обсязі відображає основні положення дисертаційної роботи. Зазначимо, що кількість публікацій дисертанта є достатньою для висвітлення основних положень дисертаційного дослідження на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент». Загалом результати дослідження опубліковані у 12 наукових працях (зокрема одна – у зарубіжному періодичному виданні, яке включено до міжнародних наукометричних баз SCOPUS та Web of Science),

6 статей у фахових наукових виданнях України, одна колективна монографія та 4 тези доповідей на науково-практичних заходах. Загальний обсяг публікацій становить 6,18 др. арк., з яких особисто здобувачеві належить 4,83 др. арк.

VI. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота на тему «Безпекоорієнтоване управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів» виконана з дотриманням чинних вимог. Відповідно до яких, сформульовані та обґрунтовані тема, об'єкт та предмет дослідження, мета та завдання дослідження.

Наукова робота виконана українською мовою, їй характерний науковий стиль викладу основних положень та наявність професійної термінології. Дисертаційна робота Притиса В. І. за своїм змістом, актуальністю, рівнем наукової новизни, науковою та прикладною цінністю висновків та пропозицій відповідає встановленим вимогам МОН України до дисертаційних робіт, а також вимогам, встановленим Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановами Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 та від 21.10.2020 р. № 979.

VII. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Аналіз основного тексту дисертації, наукових публікацій та додатків, не дає підстав фіксувати допущення автором порушень академічної доброчесності.

Посилання на наукові джерела є коректними, а робота в цілому відповідає основним положенням законодавства про авторське право і суміжні права.

VIII. Зауваження до змісту дисертації та дискусійні питання

Загалом позитивно оцінюючи досягнуті автором наукові результати, фаховість роботи та її практичне значення, слід зауважити, що дослідження не позбавлене певних недоліків, а деякі положення вимагають більш глибокого опрацювання та уточнення, зокрема:

1. У першому розділі роботи автор акцентує увагу на теоретичному базисі економічної безпеки підприємства, детально досліджуючи основні терміни та поняття безпекології, що є позитивним аспектом зважаючи на тематику дослідження. Проте питання обґрунтування специфіки та особливостей розвитку системи менеджменту вітчизняних суб'єктів господарювання, на наш

погляд, залишилося недостатньо висвітленим та потребує більш глибокого опрацювання.

2. У підрозділі 1.2 ґрунтовно досліджені умови реалізації безпекоорієнтованого управління, формування яких пов'язано з особливостями управлінських процесів на макро-, мезо- та мікроорівні. Не применшуючи інформативності проведеного аналізу таких умов, варто було б відобразити зв'язок глобальних економічних проблем із системою економічної безпеки окремих підприємств та їх зусиль з мінімізації існуючих загроз. Зокрема, дещо ширше висвітлити найбільш ефективні практичні і методичні підходи щодо реакції управлінських систем на потенційні виклики макро-, мезо- та мікроорівня.

3. При визначенні площини формування безпекоорієнтованого управління (рис. 1.8), автор досліджує взаємозв'язок прибутковості, безпеки та гнучкості, однак достатньо стисло обґрунтовує їх вплив на систему економічної безпеки підприємства. У тексті роботи зазначено (с. 65), що ступінь гнучкості управління суттєво залежить від стратегічного бачення розвитку організації та наявної системи стандартів, регламентів та норм (внутрішніх інституційних умов) в яких така організація функціонує, однак не наведено деталізацію інституційних умов діяльності вітчизняних промислових підприємств, особливо у розрізі внутрішньосистемних нормативних положень.

4. У пп. 1.3 запропоновано авторське бачення процесу реалізації безпекоорієнтованого управління на підприємстві, у межах якого, виділено чотири етапи реалізації процесу безпекоорієнтованого управління. При цьому, на четвертому етапі пропонується здійснювати вимірювання результатів, оцінювання діяльності структурних підрозділів, окремих співробітників та підприємства в цілому. Загалом погоджуючись із наведеним підходом, доцільно зауважити, що у другому та третьому розділах роботи недостатньо уваги приділено методикам оцінювання роботи конкретних співробітників, як у межах функціонування системи економічної безпеки підприємства, так і у межах управлінської системи в цілому, що посилює практичну цінність даного дослідження.

5. У роботі визначено вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність промислових підприємств, при цьому досліджувані підприємства відносяться до промисловості будівельних матеріалів, однак достатньо велику увагу приділено і будівельній галузі в цілому. Потребує додаткового обґрунтування доцільність включення показників розвитку будівельної галузі та аналіз емпіричних даних цієї галузі у пп. 2.2, зважаючи на специфіку і особливості діяльності підприємств промисловості будівельних матеріалів.

6. У пп. 3.2 автор пропонує використовувати ймовірнісну нейронну мережу для визначення оптимальних станів системи економічної безпеки досліджуваних підприємств, при цьому для її формування необхідно враховувати актуальні ризики та сезонність роботи підприємств промисловості будівельних матеріалів. Однак, у тексті роботи недостатньо повно представлено організаційне забезпечення функціонування такої моделі, оскільки потребує додаткових пояснень суб'єктність інформаційно-аналітичного забезпечення вхідної інформації та адресність використання отриманих результатів моделювання, що потребує додаткових пояснень.

Проте вважаємо, що вищенаведені зауваження суттєво не знижують теоретичної цінності та практичного значення авторських розробок та не впливають на загальну позитивну оцінку основних положень дослідження Притиса Вадима Ігоровича.

ІХ. Загальна оцінка дисертаційної роботи

Ознайомившись з дисертаційною роботою Притиса В. І. на тему «Безпекоорієнтоване управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів» та науковими публікаціями автора доцільно зробити висновок: дисертаційна робота виконана на актуальну тематику, містить ґрунтовні теоретико-методичні та практичні розробки.

Отримані автором результати дослідження, рекомендації та висновки, є науково обґрунтованими та дозволяють стверджувати про вирішення науково-прикладного завдання, яке полягає у розробленні теоретичних, методичних і практичних основ безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів.

Варто зазначити, що дисертаційна робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, містить низку положень наукової новизни які мають теоретичну та практичну цінність. Зміст роботи викладений послідовно та в повному обсязі розкриває обрану тему дослідження, її структура вирізняється логічною побудовою та забезпечує досягнення мети і завдань дослідження.

Вищевикладене дозволяє констатувати, що дисертація Притиса Вадима Ігоровича на тему «Безпекоорієнтоване управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів» відповідає спеціальності 073 «Менеджмент», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, та пп. 9-12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, а здобувач заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:
Заступник декана факультету №2
Львівського державного університету
внутрішніх справ
доктор економічних наук, доцент

Степан МЕЛЬНИК

